

Sufinancirano sredstvi
programa Evropske unije
Erasmus+

Početnica

za razvoj programa za rad s mladima iz ruralnih područja

Sadržaj

1. Uvodna riječ.....	3
2. Kontekst.....	4
3. Preporuke za rad s mladima iz ruralnih područja.....	10
4. Preporuke donositeljima odluka.....	13
5. Korak prema boljem radu s mladima iz ruralnih područja.....	16
6. Organizacije mladih i za mlade u ruralnoj Hrvatskoj: Studija slučaja Ličko-senjske i Zadarske županije.....	18

1. Uvodna riječ

Tijekom provedbe projekta *Under the Loupe: Rural youth work!* Institut društvenih znanosti Ivo Pilar proveo je istraživanje čiji je glavni cilj bio istražiti i u sociološkoj studiji prikazati trenutnu sliku organizacija mladih i za mlade u hrvatskim ruralnim područjima s naglaskom na ruralna područja Ličko-senjske i Zadarske županije. Na temelju tog istraživanja provedene su konzultacije s mladima iz ruralnih područja i održan je okrugli stol *Rad s mladima u ruralnim područjima: Mit ili stvarnost?* na kojem su prenesena iskustva organizacija i institucija koje u svoj rad uključuju mlade iz ruralnih područja Zadarske i Ličko-senjske županije. Ovaj vodič je rezultat provedenih konzultacija i održanog okruglog stola. Nadamo se da će vas zaključci i preporuke koje imate pred sobom inspirirati i motivirati na razvoj programa za rad s mladima iz ruralnih područja.

2. Kontekst

Ruralna područja¹ u Republici Hrvatskoj karakteriziraju njihova prirodno geografska raznolikost te društveno-gospodarska i demografska obilježja. *"Prema modelu izdvajanja ruralnih područja Hrvatske za potrebe praćenja utjecaja mjera ruralnog razvoja 99,24% područja RH definirano je kao ruralno i mješovito područje,² [...] a prema popisu stanovništva iz 2011. godine u RH je živjelo 4.284.889 stanovnika [...] od kojih 75.08% stanovništva živi u ruralnom i mješovitom području."*³ Nedovoljna razvijenost ili nedostatak osnovne gospodarske (komunalne, prometne, informacijsko-komunikacijske i poslovne) te društvene (obrazovne, zdravstvene, kulturne i dr.) infrastrukture čine mladima ruralna područja u Hrvatskoj nepoželjnim za život. Mlado i obrazovano radno aktivno stanovništvo ruralnih sredina iseljava u urbana područja ili u inozemstvo u potrazi za boljim

radnim i životnim prilikama, što dovodi do depopulacije ruralnih sredina, demografskog starenja stanovništva, nedostatka potrebe za raznim društvenim i gospodarskim uslugama, a nedostatak mlade radne snage dodatno otežava razvoj ruralnih područja. Na europskoj razini prepoznata je *“važnost ruralnih, planinskih i udaljenih područja za uravnotežen teritorijalni razvoj u Europi”* te je naglašena *“nužnost ulaganja u razvoj ruralnih područja i pružanja potpore ruralnim, planinskim i udaljenim područjima u prevladavanju izazova s kojima se suočavaju [...] stvaranjem Programa EU-a za ruralna, planinska i udaljena područja radi promicanja socio-ekonomskog razvoja, gospodarskog rasta i diversifikacije, socijalne dobrobiti, zaštite prirode te suradnje i međupovezanosti s urbanim područjima kako bi se poticala kohezija i spriječio rizik od teritorijalne rascjepkanosti.”*⁴

Na istom tragu, Vlada Republike Hrvatske prepoznaje specifičnosti teritorija, područja s prirodnim ograničenjima i otežanim uvjetima, razvija strategije⁵ te donosi zakone⁶ u okviru kojih izrađuje i provodi programe u skladu sa smjernicama, odnosno odgovarajućim politikama na razini Europske unije s ciljem ravnomyjrnog regionalnog razvoja. Mladi u ruralnim područjima Kontinentalne i Jadranske Hrvatske⁷ provode život u otežanim uvjetima te se jednako susreću sa problemima poput, nedostatka društvene i gospodarske infrastrukture, nedostatka radnih mjesta⁸, lošom prometnom povezanošću javnim prijevozom, nedostatkom prilika za obrazovanjem te nedostatkom kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja. Kontinuirana financijska nestabilnost otežava njihovo socio-ekonomsko osamostaljivanje, a zajedno s lošom prometnom povezanošću onemogućava im sudjelovanje u ku-

lturnom i društvenom životu izvan mjesta prebivališta, što s drugima navedenim čimbenicima *“utječe na kvalitetu života i tjera mlade u začarani krug siromaštva i marginaliziranosti.”*⁹ Zbog svega navedenog, mladi u ruralnim sredinama također imaju smanjenu mogućnost mobilnosti. Ne treba zaboraviti da probleme s kojima se mladi susreću u ruralnim područjima također karakterizira prirodna geografska određenost te društveno-gospodarska i demografska obilježja ruralnog područja.

Razvoj ruralnih područja otežavaju također neriješeni imovinsko-pravni odnosi zbog kojih je onemogućena raspodjela državnog poljoprivrednog i građevinskog zemljišta mladima. Potrebno je u suradnji s donositeljima odluka na lokalnoj i nacionalnoj razini raditi na rješavanju tih odnosa i ubrzavanju birokratskih

procesa dodjele zemljišta mladima. Potencijale za razvoj ruralnih područja mladi vide u razvoju održivog seoskog i zdravstvenog turizma, u razvoju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava te u ulaganju u stočarstvo i poljoprivredu. Treba imati na umu kako se sve bržim razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije uloga sela i ruralnih područja više ne mora promatrati samo kroz prizmu stočarskog i poljoprivrednog gospodarstva, nego, upravo ta tehnologija može i treba biti dio razvojnog potencijala ruralnih područja, a mlade treba podržati kao nositelje tog razvoja i omogućiti im prostor, kontinuiranu mentorsku i financijsku podršku za razvoj i provedbu poslovnih ideja.

Javne socijalne politike u području mladih, posebice onih koji žive u ruralnim područjima, nužno je temeljiti na znanstvenim

istraživanjima. *“Kako bi se mjere politike za mlade kreirale tako da na optimalan način rješavaju probleme specifične za te društvene podskupine, važno je prethodno identificirati, analizirati i interpretirati njihove potrebe i probleme.”*¹⁰

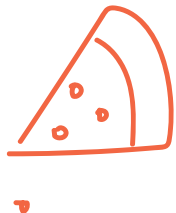
U tom kontekstu, s ciljem boljeg razumijevanja izazova s kojima se organizacije koje se bave mladima iz ruralnih područja Zadarske i Ličko-senjske županije susreću, provedeno je istraživanje¹¹, provedene su konzultacije s mladima i održan je okrugli stol, kako bismo u procese poboljšanja rada s mladima iz ruralnih područja uključili relevantne dionike koje se bave mladima i mlade koji žive u ruralnim područjima.

3. Preporuke za rad s mladima iz ruralnih područja

Preporuke za rad s mladima iz ruralnih područja odnose se na razvoj programa organizacija civilnog društva za mlade, bez obzira u kojem programskom području provode aktivnosti, kao što su kultura, obrazovanje, poduzetništvo, mobilnost mladih, sport i sl., a najčešće će to biti programi koji obuhvaćaju više područja provedbe, kako bi se rad s mladima iz ruralnih područja provodio sustavnije i bio mjerljiviji.

Razvoj programa za mlade:

- Provesti upitnik među mladima o njihovim potrebama
- Provesti analizu potreba mladih i prilika u okruženju

- Procijeniti društvenu vrijednosti i potrebu provedbe programa za mlade
- Uključiti mlade u procese kreiranja, provedbe i evaluacije programa za mlade
- Program treba sadržavati:
 - kratkoročne i dugoročne ciljeve
 - mjere
 - odgovorne osobe / organizacije / institucije
 - procjena (mogućih) suradnika u provedbi aktivnosti
 - realno provedive aktivnosti i zadatke
 - rok provedbe
 - indikatore ishoda i rezultata

Poslušajte Lanu Jošt iz UKE

Poželjno je u planiranje i provedbu programa uključiti i donositelje odluka i organizacije koje imaju iskustva u radu s mladima kako bi društvena vrijednost provedbe programa bila veća.

4. Preporuke donositeljima odluka

Preporuke za donositelje odluka mogu se svrstati u tri kategorije:

- preporuke koje se odnose na Savjete mladih
- preporuke za osiguravanje preduvjeta za rad s mladima
- preporuke za financiranje rada organizacija mladih i za mlade.

Savjet mladih

- Redovito raspisivati pozive za osnivanje Savjeta mladih
- Motivirati mlade za uključivanje u rad Savjeta mladih putem informiranja o svrsi i dobrobiti Savjeta mladih
- U slučaju nepostojanja Savjeta mladih omogućiti mladima uključivanje u procese donošenja odluka na druge prikladne

načine

- Osigurati financijska sredstva za provedbu programa Savjeta mladih u proračunu

Osiguravanje preduvjeta za rad s mladima:

- Besplatno dodijeliti prostor za samoorganizaciju mladih i organizacijama koje rade s mladima
- Osigurati institucionalnu i financijsku podršku organizacijama koje rade s mladima za stabilizaciju i razvoj rada s mladima
- U javnim pozivima za financiranje projekata i/ili programa povećati postotak za troškove nabave opreme za rad s mladima i adaptacije prostora za mlade

Financiranje rada organizacija mladih i za mlade:

- U javnim pozivima za financiranje javnih potreba osigurati financijska sredstva za razvoj programa za mlade, posebice organizacijama mladih i za mlade
- Osigurati financijska sredstva za sufinanciranje projekata fi-

nanciranih iz Europskih fondova kroz natječaje za sufinanciranje projekata organizacija civilnoga društva ugovorenih u okviru programa Europske unije i inozemnih fondova

- Uključiti organizacije civilnoga društva u procese programiranja javnih poziva kako bi oni odgovarali stvarnim potrebama

Poslušajte Juraja Jurkića iz Udruge Prizma

5. Korak prema boljem radu s mladima iz ruralnih područja

Brošura o primjerima dobre prakse u radu sa mladima iz ruralnih područja pod nazivom *Korak prema boljem radu s mladima iz ruralnih područja* nastala je s ciljem osnaživanja osoba aktivnih u radu s mladima iz ruralnih područja.

U brošuri možete pronaći definiciju ruralnog područja, pregled politika i strategija za mlade, te izbor primjera dobre prakse iz područja infrastrukture, obrazovanja i kulture, zapošljavanja, zdravlja, sudjelovanja i uključenosti. Brošura je interaktivna, sa-

drži video intervju s mladima i osobama koje rade s mladima iz Hrvatske, Slovenije i Srbije. Osim toga, izvrstan je izvor informacija o mogućnostima financiranja programa za rad s mladima u ruralnim područjima.

Nadamo se da će vas nadahnuti i potaknuti na inovativnost u radu s mladima iz ruralnih područja.

Preuzmi brošuru

6. Organizacije mladih i za mlade u ruralnoj Hrvatskoj: Studija slučaja Ličko-senjske i Zadarske županije

Zadarska i Ličko-senjska županija geografski obuhvaćaju kontinentalni, planinski, priobalni i otočni dio Republike Hrvatske. Zbog toga su odličan poligon za provedbu istraživanja o radu s mladima u ruralnim područjima s obzirom da obiluju raznovrsnim izazovima, problemima i poteškoćama s kojima se mladi i organizacije koje rade s mladima svakodnevno susreću.

Anita Bušljeta Tonković i Jelena Puđak iz Instituta za društvena istraživanja Ivo Pilar provele su *istraživanje* u kojemu su obratili pozornost na organizacije mladih i za mlade, na njihove aktivnosti, probleme s kojima se susreću i potencijale koje sa sobom

Preuzmi rezultate istraživanja

nose, a djeluju u navedenim ruralnim područjima. Prvi dio studije donosi rezultate desk-metode istraživanja (analiza i interpretacija dostupne literature i osnovnih statističkih podataka te službenih dokumenata), a odnosi se na cijelu Hrvatsku, odnosno na sve njezine ruralne prostore. U drugom dijelu studije donosi rezultate istraživanja konkretnog kontinentalnog, planinskog, priobalnog i otočnog ruralnog prostora dviju županija, područja koje je u gospodarskom i ukupnom društvenom smislu najugroženije i čije su lokalne zajednice, uključujući mlade, izložene opasnosti od socijalne isključenosti.

Bilješke

¹ "Univerzalna definicija i metodologija diferenciranja ruralnih i urbanih područja jednostavno ne može postojati jer ovisi o tome tko definira i tumači ruralno (diskurs), s kojom svrhom (namjena), gdje i kada se o tome raspravlja (konkretan geografski prostor i vrijeme) te u kojoj se mjeri ruralno definira kao sve ono što nije urbano (urbano kao referentna točka)." Lukić, A., (2014.) Model izdvajanja ruralnih područja Hrvatske za potrebe praćenja utjecaja mjera ruralnog razvoja. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek, str. 3.

² "Za potrebe provedbe mjera ruralnog razvoja, ruralnim i mješovitim područjima u Republici Hrvatskoj smatraju se sve jedinice lokalne samouprave koje pripadaju pretežito ruralnim i mješovitim županijama (NUTS3) izdvojenim korištenjem izvorne OECD-ove metodologije. Izuzetak čine jedinice Grad Zagreb, Grad Split, Grad Rijeka i Grad Osijek.

[...] Ovako određena ruralna i mješovita područja Hrvatske obuhvaćaju prostor sela, mješovitih naselja, malih i srednjih gradova odnosno prostor složene društvene i gospodarske strukture te mozaičnog krajolika, u kojem uz poljoprivrednu proizvodnju i šumarstvo postoji niz drugih djelatnosti i namjena." - Lukić, A., (2014.) Model izdvajanja ruralnih područja Hrvatske za potrebe praćenja utjecaja mjera ruralnog razvoja. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek, str. 63.

³ *Ministarstvo poljoprivrede, (2014.) Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., EN. ver. 5.3., str. 80.*

⁴ *Europski parlament, (2018) Program EU-a za ruralna, planinska i udaljena područja - Rezolucija Europskog parlamenta od 3. Listopada 2018. godine o rješavanju posebnih potreba u ruralnim, planinskim i udaljenim područjima*

⁵ *Vlada Republike Hrvatske, (2017.) Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine; Radna skupina za izradu i praćenje provedbe strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, (2014.) Strategija borbe protiv siromaštva i*

socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. - 2020.)

⁶ *Zakon o potpomognutim područjima, Zakon o brdsko-planinskim područjima, Zakon o otocima*

⁷ *NUTS 2 (Nomenclature of Territorial Units for Statistics, ili NKPJS - Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku) označava statističke regije: Kontinentalna Hrvatska (koja obuhvaća slijedeće prostorne cjeline: Sjeverna Hrvatska, Središnja Hrvatska, Istočna Hrvatska - Slavonija i Baranja) te Jadranska Hrvatska (koja obuhvaća slijedeće prostorne cjeline: Istra, Lika i Primorje te Južna Hrvatska - Dalmacija). Usp. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, (2016.) Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, str. 15.*

⁸ *Usp. Potočnik D., Spajić Vrkaš V., (2017.) »Mladi u Hrvatskoj: sudjelovanje na tržištu rada i prostorna mobilnost«, u: Ilišin V., Spajić Vrkaš V., (ur.) Generacija osujećenih: Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, str. 143-184.*

⁹ *Usp. Isto str. 156.*

¹⁰ Kovačić M., Gvozdanović A., (2017.) »Poznavanje generacijskih problema i potreba kao temelj kvalitetne politike za mlade u Hrvatskoj«, u: Ilišin V., Spajić Vrkaš V., (ur.) Generacija osujećenih: Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća, Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, str. 265.

¹¹ Bušljeta Tonković A., Puđak J., Organizacije mladih i za mlade u ruralnoj Hrvatskoj: Studija slučaja Ličko-senjske i Zadarske županije, (2021) Zagreb-Novı Sad: Biblioteka Elaborati (https://www.pilar.hr/wp-content/uploads/2021/04/Puni_tekst.pdf)

Početnica za razvoj programa za rad s mladima iz ruralnih područja

Srpanj 2021

Ovaj vodič nastao je u okviru projekta
Under the Loupe: Rural Youth Work!

Referentni broj: 2019-3-RS01-KA205-065027

Tekst i uređivanje: Silvestar Petrov

Fotografije: iz arhiva organizacije, Helena Bradarić.

Ova publikacija isključivo izražava stajalište njenih autora i Europska Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

